

Umhverfisráðuneyti
Skuggasundi 1
150 Reykjavík

SAMTÖK
ATVINNULÍFSINS

UMHVERFISRÁÐUNEYTIÐ	
UMH	09100106
Mótt:	- 3. DES. 2009
Brd:	Áb:

Reykjavík, 1. desember 2009

Efni: Athugasemdir við drög að *Velferð til framtíðar - Megináherslur 2010 - 2013*

Samtökin þakka fyrir tækifæri til að gera athugasemdir við ofangreint skjal. Samtökin fagna því að stjórnvöld móti áherslur sem þessar, setji fram markmið um hvert skuli stefna og aðgerðaráætlun um hvernig megi nálgast þau markmið. Það auðveldar öllum hagsmunaaðilum að skipuleggja sín störf.

Samtökin leggja til að í áherslunum komi fram vilji stjórnvalda til að einfalda regluverk og gera stjórnvöld skilvirkari. Umhverfismál eru mikilvæg og umfangsmikil í starfsemi margra fyrirtækja. Fyrirtækin leggja almennt áherslu á að geta framfylgt þeim reglum sem gilda um umhverfismál. Flókið regluverk skapar hættu á að þeir, sem sniðganga lög og reglur nú þegar, eigi enn auðveldara með afsaka kæruleysi sitt og fela misgjörðir í skjóli flókinna reglna, en þau fyrirtæki, sem gera sér far um að vinna í sátt við yfirvöld og fylgja settum reglum, sitja upp með meiri kostnað og vinnu en nauðsyn krefur. Einföld, skilvirk og gegnsæ stjórnvöld stuðlar að sjálfbærara atvinnulífi og velferð borgaranna. Dæmi um aðgerð sem miðar að þessu marki er að stjórnvöld einsetji sér að umsagnartími opinberra stofnana og leyfisveitenda samræmist gildandi lögum og reglum.

Almennt sakna umsagnaraðilar áherslu í textanum á samtvinningu sjálfbærar nýtingar og verndar. Þetta kemur þó fram í afmörkuðum köflum. Bestu dæmin um þetta eru í kafla 11. um gróðurnýtingu og endurheimt landgæða. Þar koma fram áherslur eins og „Uppbygging nytjaskóga verði til að efla byggð og atvinnu í dreifbýli ...“ og „... aðgerðir til að tryggja sjálfbæra nýtingu lands og uppgræðslu“ og „... stuðla að jákvæðri byggðapróun og nýsköpun í atvinnulífi.“ Þessi hugsun um samtvinningu atvinnusköpunar og sjálfbærar nýtingar og verndar á vel heima í fleiri köflum, t.d. í köflum 5 – 10.

Athugasemdir við einstaka kafla:

Sjálfbær neysla og framleiðsla

Samtökin vilja benda á tillögu um nýsköpun í tengslum við opinber innkaup sem lögð var fram á Hátækni- og sprotapíngi 2009 sem haldið var 6. nóvember sl. Þar koma fram tillögur sem nýta má í vistvænum innkaupum, s.s. að nýsköpunarferli ríkis, sveitarfélaga og stofnana sé opið og aðgengilegt fyrirtækjum og öðrum hagsmunaaðilum sem komið geta að þróun nýrra og betri lausna.

Menntun til sjálfbærrar þróunar

Umsagnaraðilar taka undir að mikilvægt er að mennta börn og fullorðna um umhverfismál og sjálfbæra þróun. Kaflinn sem hér er birtur missir nokkuð marks vegna

Þess hve almenns eðlis hann er og tilgangur með honum óljós. Engin raunhæf lýsing er á framkvæmd.

Örugg matvæli

Gerð er athugasemd við óljóst orðalag setningarinnar „... aðgerðir tryggja að staða Íslenskra framleiðsluvara verði tryggð á heimsmarkaði ...“. Umsagnaraðilar átta sig ekki á hvað átt er við með þessu. Að sama skapi er óljóst hvað átt er við með setningunni „... áhersla verði lögð á samspil dýravælfæðar, hollustu og orðspor íslenskrar framleiðslu.“

Bent er á að verkefninu „Ny nordisk mad“ er nú lokið og verið er að undirbúa framhaldsverkefni. Unnið er að því að skilgreina áherslur og inntak þess.

Nokkur umræða hefur verið í þjóðfélaginu um erfðabreytingar og hefur þar gætt misskilnings. Samtökin telja mikilvægt að ráðuneytið og stofnanir þess fylgi eftir löggjöf um merkingar erfðabreyttra matvæla með vandaðri og öflugri upplýsingagjöf. Það er mikilvægt að óháðir aðilar leggi fram gögn og staðreyndir til að forðast að villandi eða rangar upplýsingar náí fótfestu. Það þjónar ekki markmiði lagasetningarinnar.

Aukin nýting endurnýjanlegra orkugjafa

Samtökin taka undir áherslur sem hér eru lagðar fram. Við bendum á tillögu sem lögð var fram á Hátækni- og sprotabingi 2009 um orku- og umhverfistækni. Þar eru sett fram nokkur áhersluatriði;

- kallað er eftir langtímastefnu stjórnvalda í orku- og umhverfismálum,
- efling háskólamenntunar og starfsþjálfunar í orku- og umhverfistækni,
- hvatt er til bættrar orkunýtingar bæði í orkuframleiðslu og í orkunotkun,
- hvatt er til minni notkunar jarðefnaeldsneytis og aukinnar notkunar innlendra orkugjafa,
- aukin áhersla á markaðs- og kynningarstarf íslenskrar orku- og umhverfistækni.

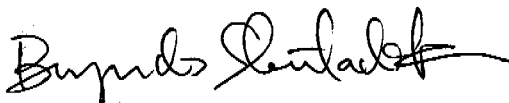
Mikil tækifæri liggja í atvinnusköpun á þessu sviði og með markvissum aðgerðum og stuðningi má auðvelda orku- og umhverfistækni fyrirtækjum að vaxa og dafna.

Minnkun og bætt meðhöndlun úrgangs

Lagt er til að atvinnulíf verði líka haft í huga við endurskoðun laga á þessu sviði, þ.e. „... að söfnun og endurvinnsla úrgangs hafi þarfir almennings, atvinnulífs og umhverfisins að leiðarljósi“

Takmörkun loftslagsbreytinga af manna völdum

Vísað er til athugasemdar við 12. lið og bent á tillögur sem lagðar voru fram á Hátækni- og sprotabingi 2009 um orku- og umhverfistækni.

Bryndís Skúladóttir
Samtök iðnaðarins

Pétur Reimarsson
Samtök atvinnulífsins

Fylgiskjöl:

Hátækni- og sprotabing 2009, Þingnefndartillaga; Þingnefnd 10 – Nýsköpun í tengslum við opinber innkaup
Hátækni- og sprotabing 2009, Þingnefndartillaga; Þingnefnd 1 – Orku- og umhverfistækni

Þingnefnd 1 – Orku- og umhverfistækni

Þingnefndartillaga

Langtímastefna stjórnvalda í orku- og umhverfismálum

Móta þarf skýra langtímastefnu stjórnvalda í orku- og umhverfismálum og tryggja skuldbindingu stjórnvalda og forystu. Sátt um orkunýtingu og verndun dýrmætra náttúrusvæða skapar stöðugra markaðsumhverfi og tryggir skilyrði fyrir faglega og opna umræðu. Lög og reglur þurfa að vera í samræmi við stefnu stjórnvalda og stjórnsýslan skilvirk þar sem unnið er eftir samræmdu verklagi, ferlum og gæðastöðlum að alþjóðlega viðurkenndum viðmiðum.

Auka samvinnu og efla háskólamenntun og starfsþjálfun í orku- og umhverfistækni ásamt samstarfi í auðlindagörðum og klösum.

Grein eins og umhverfis- og orkutækni verður að byggja á fólki með góða menntun á sviði vísinda og tækni. Alþjóðlegt meistara- og doktorsprógramm í orku- og umhverfisfræðum getur orðið til með sameiningu námsbrauta á þessum sviðum á Íslandi. Leggja þarf áherslu á samstarf við atvinnulíf, ríki, sveitarfélög, innlenda og erlenda háskóla og rannsóknasjóði. Umbuna ætti starfsmönnum og nemendum fyrir hagnýtingu rannsókna á sviði orku- og umhverfistækni ásamt því að hvetja til stofnunar fyrirtækja sem byggja á hagnýtum rannsóknum með öflugum stuðningsumhverfi.

Orku- og umhverfisklasa með þátttöku fyrirtækja, ríkis, sveitarfélaga og stofnana má reka sem fyrirtæki með háleita arðsemiskröfu og þjóðhagsleg markmið í huga. Kortalagning tækifæra sem felast í áherslu á vistvæna orkuöflun og bættu orkunýtingu fram til 2050 er grunnur að því að taka heildstætt á orku- og umhverfistæknimálum með verðmætasköpun í huga. Öflugt klasasamstarf getur leitt til margvíslegra tækninýjunga og samlegðaráhrifa á milli atvinnugreina.

Hvetja til bættrar orkunýtingar í annars vegar framleiðslu orku og hins vegar í orkunotkun

Auka má fjölnýtingu jarðvarma, framleiða ýmsar afurðir úr útblæstri jarðvarmavirkjana og nýta jarðvarmann í ýmsa framleiðslu. Tækifæri felast í framþróun á sviði djúpbórana og samstarfi fyrirtækja í að þróa hug- og vélbúnaðarlausnir á þessu sviði. Auka má fjölbreytni í beislun orkunnar og fjölga minni virkjunum; vindmyllur, sjávarfalla- og seltuvirkjanir og nýting sólarorku. Stjórnvöld geta nýtt hvata til að stuðla að þessari þróun.

Með bættri orkunýtingu hjá notendum er hægt að draga hlutfallslega úr orkunotkun og minnka sóun. Bætt orkunýting byggir á þekkingu sem getur orðið að útflutningsvöru. Slík þekking getur náð athygli alþjóðasamfélagsins og vakið áhuga erlendra fjárfesta á þátttöku í íslensku atvinnulífi.

Minni notkun jarðefnaeldsneytis og aukin notkun innlendra orkugjafa

Draga má úr notkun jarðefnaeldsneytis og auka þess í stað notkun innlendra orku í samgöngum. Mikil tækifæri liggja í uppbyggingu iðnaðar þessu tengdu. Unnt er að auka hlutdeild umhverfisvænni farartækja með því að breyta skatta- og gjaldaumhverfi og koma upp nauðsynlegum innviðum. Koma má upp hvatakerfi fyrir bættu orkunýtingu og minni útblástur í sjávarútveginum. Styðja má við uppbyggingu þessa iðnaðar með almennum aðgerðum, m.a. veita skattaafslátt til nýsköpunarfyrirtækja, bæta skilyrði fyrir útflutning á orkutækni, efla Tæknipróunarsjóð og stuðla að stöðugleika í efnahagsmálum og viðunandi hagvexti.

Markvisst markaðs- og kynningarstarf

Nýta má samlegðaráhrif þannig að markaðssett eru saman fyrirtæki sem bjóða vörur og þjónustu ætlaðar sömu markhópum og þannig bjóða umfangsmeiri heildarlausnir en fyrirtækin gætu boðið hvert fyrir sig. Nýta má þróunarsamvinnu til að aðstoða aðrar þjóðir við uppbyggingu umhverfisvænnar orkuvinnslu.

Greinargerð; forsendur og áhersluatriði

Fjölpættar lausnir og verðmætasköpun á grunni nýsköpunar

Orku- og umhverfistækni hefur mikla möguleika á að vaxa og dafna á Íslandi. Nú þegar á sér stað nýsköpun á ýmsum sviðum orkuvinnslu, orkunýtingar og orkusparnaðar. Íslenskur þekkingariðnaður á sviði orkumála á fullt erindi um heim allan og getur orðið að öflugri útflutningsvöru. Möguleikarnir liggja á mörgum sviðum, s.s. sérfræðiþekkingu á sviði vistvænnar orku, þróun heildarlausna í orkutækni og orkusparnaði ásamt nýjum tæknilausnum m.a. fyrir samgöngur. Orkusparnaður og orkunýtni eru lykilorð þessarar þróunar.

Nýting orkuauðlinda í þágu lands og þjóðar – með stöðugleika og gildi að leiðarljósi

Nýting orkuauðlinda í þágu lands og þjóðar með stöðugleika og gildi að leiðarljósi getur leitt til nýrra lausa og nýsköpunar í atvinnulífi og háskólasamfélagi. Arðbær, öflugur og grænn orkuiðnaður skapar forsendur fyrir vexti sprotafyrirtækja.

Vistvæna orku- og umhverfislandið Ísland – þekkt um allan heim

Hægt er að byggja á umhverfisvænni, grænni ímynd landsins og því forskoti sem ert til staðar í nýtingu endurnýjanlegra orkugjafa.

Arðbær, öflugur og grænn orkuiðnaður skapar forsendur fyrir vexti sprotafyrirtækja

Jákvæðar aðgerðir stjórnvalda geta leitt til stofnunar fjölda sprotafyrirtækja á þessu sviði, skapað aukna arðsemi og stuðlað að hámarksnýtingu auðlinda. Íslenskur þekkingariðnaður getur orðið að öflugri útflutningsvöru.

Útflutningur á orku- og umhverfistæknilausnum vegur þungt

Grundvöllur að framtíðarhagsæld og framförum byggist á samfélagslegri ábyrgð, verðmætasköpun og útflutningi. Öflugt klasasamstarf getur leitt til margvíslegra tækninýjunga og samlegðaráhrifa á milli atvinnugreina. Kraftmiklir samkeppnissjóðir og skattkerfi sem hvetur til fjárfestinga í umhverfisvænni tækni og orkuöflun eru leiðir sem nýta má nú þegar. Rannsóknir og þróun í orku- og umhverfistækni ættu að vera eðlilegur þáttur í starfsemi fyrirtækja og hins opinbera.

Samstarf og sátt um stefnu og leiðir

Samstarf og sátt um stefnu og leiðir er forsenda öflugs vaxtar á þessu sviði. Langtímastefna þarf að vera skýr og henni fylgt eftir. Áherslan ætti að vera á nýsköpun, fjölbreytni og verðmætaaukning, grænt og umhverfisvænt hátækniland í orkuiðnaði. Nýta má hvata til að stuðla að þróun í þá átt sem ætlunin er fara í.

Samstilling þróunarstarfs, vísinda og fjármögnunar

Góður árangur á sviði umhverfis- og orkutækni byggist á öflugu menntakerfi, ekki hvað síst á sviði vísinda og tækni. Áhersla á sviði tungumála og samskiptatækni er ekki síður mikilvæg. Samstillt og öflugt átak á sviði endurmenntunar auðveldar fólki aðlögun að nýjum atvinnugreinum og orku- og umhverfisiðnaði að vaxa á sjálfbæran hátt.

Öflug menntun á öllum skólastigum – vitundarvakning í orku- og umhverfismálum

Grein eins og umhverfis- og orkutækni verður að byggja á fólki með góða menntun á sviði vísinda og tækni. Alþjóðlegt meistara- og doktorsþrógramm í orku- og umhverfisfræðum getur orðið til með sameiningu námsbrauta á þessum sviðum á

Íslandi. Leggja þarf áherslu á samstarf við atvinnulíf, ríki, sveitarfélög, innlenda og erlenda háskóla og rannsóknasjóði. Umbuna ætti starfsmönnum og nemendum fyrir hagnýtingu rannsókna á sviði orku og umhverfismála ásamt því að hvetja til stofnunar fyrirtækja sem byggja á hagnýtum rannsóknum með öflugum stuðningsumhverfi.

Hvetjandi laga- og starfsumhverfi

Unnt er að nýta hvatakerfi til að ná þeim markmiðum sem sett eru fram í langtímastefnu.

Markvisst markaðs- og kynningarstarf

Með markvissu markaðs- og kynningarstarfi getur Ísland orðið alþjóðlega þekkt fyrir grænar orkutæknilausnir.

Dæmi um fjölþættar lausnir og verðmætasköpun á grunni nýsköpunar orku- og umhverfistækni :

- Draga úr gaslosun jarðvarmavirkjana
- Draga losun CO₂ – framleiðsla eldsneytis
- Þróa eldsneyti úr sorpi og öðrum lífmassa
- Lífmassaverksmiðja á Flúðum - framleiða afurðir úr lífmassa
- Áburðarframleiðsla heim á býli
- Auðlindagarður í tengslum við jarðhitavirkjanir
- Hafið sem uppspretta eldsneytis
- Uppsetning á verksmiðju sem framleiðir litlar jarðgufuvirkjanir
- Vinnsla hagnýtra jarðefna og afgangsvarma
- Bætt orkunýting í varmaorkuverum
- Aukin orkusjálfbærni heimila og fyrirtækja
- Eldsneytisbóndinn - býli sjálfbær um eldsneyti
- Rannsaka framhjáhlaup leirs í jökulsárvirkjunum
- Uppbygging á afgreiðslustöðvum fyrir metan
- Hreinsun brennisteins frá jarðvarmavirkjunum
- Orkugeymsla
- Nýting sjávarorku - ölduvirkjanir
- Íblöndun vetnis í eldsneytis
- Auka rannsóknarboranir á köldum svæðum
- Orkusparnaður í opinberum byggingum
- Rafhlöðuverksmiðja
- Hátæknigróðurhús byggt samhliða virkjun
- Aukin nýtni jarðhita til raforkuframleiðslu - þróa nýjar aðferðir

Þingnefnd 10 – Nýsköpun í tengslum við opinber innkaup – aðferðarfræði

Þingnefndarartillaga

Ríkisvaldið þarf að markar sér stefnu á sviði „nýsköpunar í tengslum við opinber innkaup“, hátæknistefnu og áherslusvið.

Hvað ætlum við að standa fyrr, hvað viljum við gera, hvað getum við gert, hvað þurfum við að gera til að ná þangað þar sem við viljum vera stödd?

Markmiðið:

- Skapa ný störf
- Búa til ný fyrirtæki og styrkja þau sem fyrir eru
- Auka atvinnustigið
- Aukum fjölbreytni í störfum, aukum þar með möguleika á að fá ungarfólkið okkar í störf eftir nám
- Aukum gjaldeyristekjur

Það efast engin lengur um að þetta sé hægt, frumkvöðlar hafa þegar sýnt okkur dæmi um árangur, þennan veruleika getum við eftt enn frekar með nýsköpun í opinberum innkaupum.

Vert er að hafa það í huga að það er óvíst að aðrir komi færandi hendi með lausnir sem okkur vantar. Öllum ríkjum ber skylda til að þjónusta sína þegna, veruleikinn er að íslenskir þegnar eru ekki í forgang hjá öðrum þjóðum ef neyð skapast, því þurfum við að geta verið sjálfum okkur næg. Hægt er að byrja á að kortleggja þær grunnstoðir samfélagsins sem verða að vera til staðar ef kreppir að í þjóðfélaginu, grunnstoðir sem tryggja öryggi landsins:

- Matvælaframleiðsla
- Fiskveiðar og rannsóknir
- Lyfjaframleiðsla
- Framleiðsla á búnaði til sjúkrahúsa (dæmi: við flytjum inn drop handa sjúklingum frá Svíþjóð)
- Tryggja stöðugleika í orkuöflun
- Eldsneyti

Hvað viljum við gera sem styður enn frekar við grunnstoðirnar:

- Framleiða innlent eldsneyti og tilheyrandi búnað sem notar eldsneytið (metanól)
- Auka nýtingu á núverandi orkugjöfum (gufa, vatn)
- Bestun í nýtingu fiskistofnanna, sjálfbærri nýtingu, rannsóknir og bættar veiðiaðferðir
- Tækifæri sem skapast við byggingu og innréttingu á nýju Háskólasjúkrahúsi
- Áhersla á endurnýjanlega orkugjafa

Ef um meiriháttar fjárfestingar er um að ræða, þá skapast gríðarleg tækifæri til að framkvæma, eins og t.d. í tengslum við uppbyggingu nýs „**Háskólasjúkrahúss**“, ef rétt er að staðið þá getur það fætt af sér nýjungar til útflutnings, og orðið okkar Appolo áætlun, Appolo áætlunin hafði gríðarlega nýsköpun í för með sér.

Skilgreina þarf nýsköpunarferli ríkis og sveitarfélaga, búa til farveg sem auðveldar aðkomu fyrirtækja að verkefnum sem tengjast þörfum ríkis, sveitarfélaga og stofnana á þeirra vegum auk þess að laga- og regluverkið að slíku verklagi

Nýsköpunarferli ríkis, sveitarfélaga og stofnana á þeirra vegum þarf að vera opið og

aðgengilegt fyrirtækjum og öðrum hagsmunaaðilum sem komið geta að þróun nýrra og betri lausna.

Fyrirtæki og hagsmunaaðilar þurfa að vita við hvern þau eiga að ræða í hverju tilviki og ferlið þarf að vera skilvirkt en jákvætt í garð nýsköpunartækifæra. Í sumum tilfellum getur verið um að ræða verklýsingu á lausn eða vöru sem ekki er ennþá til, þá er erfitt að lýsa verkefninu, verkefnislýsingin verður því að lýsa vandamálinu, eftirspurn kaupenda eða lýsingin verður því ekki nákvæm. Nýtt hugarfar þarf til þar sem unnið er að því að leysa vandamál án þess endilega að vita hvernig það er leyst. Hægt er engu að síður að hefja vinnuna og nálgast lausnir með nánú samstarfi við kaupendur. Nálægð fyrirtækis og notenda er nauðsynleg ef þróa á lausnir sem koma að notum, fjarlægðir og aðgengi er tvímælalaust okkar styrkur.

Höfum hugfast að þegar launsin er fundin þá er það ekki bara við á Íslandi sem græðum, með því að leysa okkar vandamál, koma lausninni/vörunni í framleiðslu, þá opnast möguleiki á að setja vöruna í útflutning og leysa vandamálið fyrir aðra í leiðinni, dæmi:

- Mannvit, orkuframleiðsla með jarðvarma, mælitæki o.s.frv.
- Stjórnú-Oddi, rannsóknartæki fyrir fiska, 15 starfsmenn og 97% af framleiðslunni fer í útflutning. Hægt væri að setja fram metnaðarfulla áætlun til að fylgjast betur með aðlindum hafsins með háteknalausnum. Auðlindinni sem að stærstum hluta hefur byggt upp landið og á að stórum hluta að borga okkur út úr erfiðleikum næstu ára
- Kine hreyfigreining á sjúklingum, 5 starfsmenn
- Nox Medical, svefnrannsóknir, 8 starfsmenn
- Flugstoðir sem sprottin er út úr Flugmálastjórn með flugstjórnarkerfi

Hlutverk nýsköpunarferlis verður að tengja saman kaupendur og seljendur, eftirspurn og framboð, samhæfa.

Stefna um eftirspurnin/framboð örvar eftirspurn og framboð á nýsköpun og hefur áhrif á neytendur. Hægt er að þróa metnaðarfullt og frjósamt nýsköpunarumhverfi kringum ríkisstofnanir, fyrirtæki sem þjónusta stofnanirnar og eru að auki í útflutning á tækninni og lausnunum.

Leitast þarf við að vinna að þróunarverkefnum á vettvangi ríkis- og sveitarfélaga með aðkomu íslenskra fyrirtækja, tengja ríkisstofnanir og fyrirtækin saman með það að markmiði að nýta rannsóknar og þróunarvinnuna og koma henni í verð með framleiðslu og sölu.

Innan ríkisstofnana eru iðulega unnin margs konar þróunarverkefni sem geta vel átt heima hjá einkaaðilum og má sérstaklega benda á forritun, hugbúnaðargerð, þróun rafeindabúnaðar eða vélbúnaðar. Með langtímasamningum við fyrirtæki, þar sem aðkoma starfsmanna hins opinbera er tryggð og jafnvel þátttaka hins opinbera í eignarhaldi í afurðum (er þegar gert með góðum árangri í háskólaumhverfinu), má auka verulega líkur á að afmörkuð verkefni hjá opinberum aðilum verði að vörum sem þróaðar eru með stærri markað í huga.

Hlúa þarf að menningu sem fagnar nýsköpun.